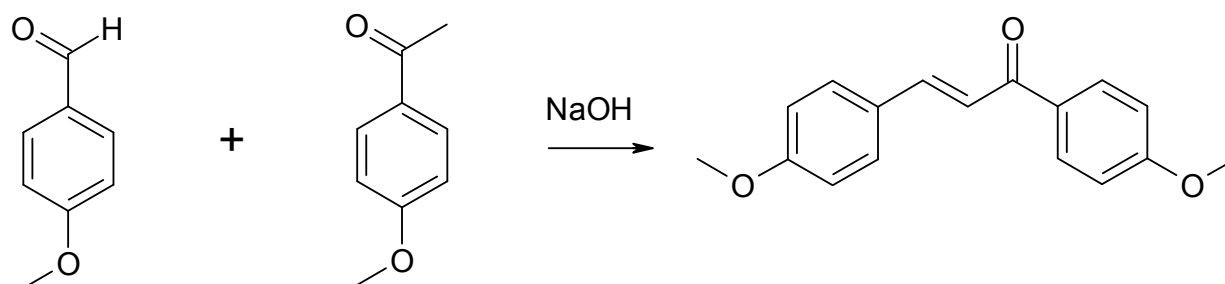

Roheline keemia: aldoolkondensatsioon

Orgaanilisel sünteesil tekkivate jääkide vähendamiseks tehakse sünteesi mõnikord mitte orgaanilistes lahustites, vaid näiteks vees või hoopis ilma lahustita. Käesolev aldoolkondensatsioon toimub suurepäraselt vees. Sellise sünteesi tulemusena saadavad konjugeeritud ketoonid on potentsiaalsed ravimid, omades vähi-, põletiku-, bakteri- ja seentevastast toimet.

Reaktsiooniskeem

Ohutustehnika

Kogu eksperimendi ajal tuleb kanda kitlit, kaitseprille ja kaitsekindaid.

Aldehüüdid ja ketoonid on nahka ärritava toimega.

Tahke **NaOH** ja selle lahused on tugevalt söövitava toimega.

Vältige kasutatavate ainete **kontakti nahaga** ja eriti **silmadega**.

Kemikaalid ja töövahendid

0,477 g 4-metoksübensaldehüüdi 10 ml ümarkolvis

0,525 g 4-metoksüfenüülmetüülketooni eppendorfis (**Ket**)

0,35 g naatriumhüdrosiidi eppendorfis (**NaOH**)

Etanool (2 ml) 10 ml korgiga katseklaasis ümberkristallimiseks (**EtOH**)

Atsetoon (3 ml) 5 ml korgiga katseklaasis (**Ats**)

Voolutussegu (heksaan/etüülatsetaat 3 : 1) 100 ml Erlemeyeri kolbides valmis ühiseks kasutamiseks (**H/E 3 : 1**)

Etüülatsetaat neljas korgiga katseklaasis produkti TLC lahuse valmistamiseks (**EtOAc**)

Dest. vesi neljas pesupudelis ühiseks kasutamiseks

10 ml mõõturedega katseklaas dest. vee mõõtmiseks
Magnetsegajapulk
100 ml keeduklaas
20 ml pirnkolb ümberkristallimiseks
Jahuti
Filtrimisseade (klaasfilter, 50 ml ümarkolb, vahetükk)
Plastiklehter
Petri tass
3 ml plastikpipett (3 tk)
Digitermomeeter
Eppendorf kristallitud produkti lahuse valmistamiseks (**P**)
Voolutusnõu kaanega
Planaarkromatograafia plaat ja kapillaar
UV- lambid (2 tk) ühiseks kasutamiseks
Kaalud (2 tk) ühiseks kasutamiseks
Pliiats, joonlaud, spaatel, pintsetid
Magnetsegaja, statiiv, käpp, muhv

Sünteesi eeskiri

Kinnitage 10 ml ümarkolb, milles on 0,477 g 4-metoksübensaldehüüdi statiivile, pange sinna magnetsegajapulk, lisage 0,525 g 4-metoksüfenüülmetüülketooni (**Ket**) ja segage magnetsegajal kuni homogeense lahuse moodustumiseni.

Lisage valmiskaalutud 0,35-0,40 g **NaOH** graanulitele eppendorfis 0,5 ml dest. vett, sulgege hoolikalt ja loksutage kuni lahustumiseni. Lisage saadud NaOH lahus aldehüüdi ja ketooni segule reaktsiooni kolbi ja segage ca 4-5 min. Pöörake seejärel reaktsioonikolb kuumutusplaadi kohalt kõrvale.

Valage 100 ml keeduklaasi 80 ml dest. vett, pange see magnetsegaja kuumutusplaadile, reguleerige magnetsegaja küte näiduni 400 °C ja kuumutage selliselt 5-6 minutit. Seejärel reguleerige küte näiduni 200 °C ja asetage reaktsioonikolb vesivanni. Nii saavutatakse vesivannis ca 85-90 °C temperatuur. Kontrollige vesivanni temperatuuri aegajalt digitermomeetriga. **Ettevaatust kuuma veega!** Segage reaktsiooniseгу sellel temperatuuril 30 minutit.

Jahutage seejärel segu toatemperatuurini ja siis jäävannil ca 5 min. Lisage reaktsiooniseгуle 2-3 ml jäävett, segage kuni ühtlase suspensiooni moodustumiseni, filtrige sade klaasfiltril ning peske sadet filtril 5 x 5 ml destilleeritud veega.

Ümberkristallimine

Viige saadud sade koos magnetsegajapulgaga plastiklehtri abil ümberkristallimiseks 20 ml pirnkolbi, asetage kolvile jahuti (õhkjahuti) ning kristallige produkt ümber 95% etanoolist. Segu jahutamise ajal peske eelmisel filtrimisel kasutatud klaasfiltrit atsetooniga. Filtrige eraldunud sade klaasfiltril ja peske sadet klaasfiltril minimaalse koguse jääkülma etanooliga ning kuivatage vakumeerides filtril 5 min.

Pange saadud produkt eelnevalt kaalutud Petri tassile, kaaluge seejärel aine koos Petri tassiga ja arvutage produkti mass ja saagis protsentides.

Analüüs

Kontrollige ümberkristallitud produkti puhtust planaarkromatograafia abil, kasutades voolutina heksaani/etüülatsetaadi 3 : 1 segu, mis on valmis tehtud ja saadaval laboris 100 ml Erlenmeyeri kolbides (**H/E 3 : 1**). Määrake produkti R_f väärtus ja kandke vastustelehele.